

Наприкінці приходять смерть

Про книгу

Фіви, 2000 рік до н.е. Батько Ренісенб, жрець Ка Імхотеп, привів у свій дім нову наложницю, Нофрет. Цей момент став фатальним для родини, в якій одразу ж почали відбуватися різні неприємності. Кепський характер Нофрет та глибока темна злість стали причиною щоденних сварок між домочадцями. Та наложниця жадає більшого: вона зводить наклеп на синів Імхотепа та їхніх дружин. Розлючений батько погрожує синам розправою. Аж раптом все перевертається з ніг на голову: Нофрет знаходять мертвою. Сумнівів немає: це вбивство. Під підозрою — уся родина...

Класика англійського детективу

Грама Крісті

НАПРИКІНЦІ
ПРИХОДИТЬ
СМЕРТЬ

Аґата Крісті

Наприкінці приходить смерть

Роман

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2020

AGATHA CHRISTIE and the Agatha Christie Signature are registered trade marks of Agatha Christie Limited in the UK and elsewhere. All rights reserved.

Death Comes as the End © 1944 Agatha Christie Limited. All rights reserved

Translation entitled «Наприкінці приходить смерть» © 2020 Agatha Christie Limited. All rights reserved

© Hemiro Ltd, видання українською мовою, 2020

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2020

ISBN 978-617-12-8217-9 (epub)

Жодну з частин даного видання

не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Електронна версія створена за виданням:

Крісті А.

К82 Наприкінці приходить смерть : роман / Агата Крісті ; пер. з англ. Ю. Максимейко. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2020. — 288 с.

ISBN 978-617-12-8084-7

ISBN 978-0-00-819632-5 (англ.)

Фіви, 2000 рік до н.е. Батько Ренісенб, жрець Ка Імхотеп, привів у свій дім нову наложницю, Нофрет. Цей момент став фатальним для родини, в якій одразу ж почали відбуватися різні неприємності. Кепський характер Нофрет та глибока темна злість стали причиною щоденних сварок між домочадцями. Утім, наложниця жадає більшого: вона зводить наклеп на синів Імхотепа та їхніх дружин. Розлючений батько погрожує синам розправою. Аж раптом все перевертається з ніг на голову: Нофрет знаходять мертвою. Сумнівів немає: це вбивство. Під підозрою опиняється вся родина...

УДК 821.111

Перекладено за виданням:

Christie A. Death Comes as the End : A Novel / Agatha Christie. — London : HarperCollins, 2017. — 272 p.

www.agathachristie.com

Переклад з англійської *Юлії Максимейко*

Дизайнер обкладинки *Петро Вихорь*

Професорові С. Р. К. Гленвілу

Любий Стівене!

Саме Ви запропонували мені ідею детективного роману про Стародавній Єгипет, і без Вашої активної допомоги й заохочення я ніколи його не написала б.

Тут я хотіла б сказати, яке задоволення отримала від усіх тих цікавих книг, що Ви мені позичили, а також іще раз подякувати за те, з яким терпінням Ви відповідали на мої запитання, і за час, який витратили, і за клопіт, якого собі завдали. А про те, з якими цікавістю й насолодою я працювала над цим романом, Вам уже відомо.

Ваша любляча і вдячна подруга,

Agatha Christie

Примітка авторки

Події цієї книги розгортаються на західному березі Нілу, у Фівах (Єгипет), приблизно 2000 року до н. е. Проте час і місце не визначальні для цієї історії. Вона могла відбутися деінде й будь-коли, однак сталося так, що на створення персонажів і сюжету мене надихнули два чи три єгипетські листи XI Династії, знайдені єгипетською експедицією Музею мистецтва Метрополітен (Нью-Йорк) у скельній гробниці по інший бік Нілу від Луксора років двадцять тому й перекладені професором (тоді містером) Батіскомбом Ганном для бюлетеня музею.

Можливо, читачеві цікаво буде дізнатися, що посвячення в служіння Ка[1], без якого не можна собі уявити стародавньої єгипетської цивілізації, відбувалося за принципом, дуже близьким до середньовічного успадкування поминальної каплиці. Жерцєві Ка передавали маєтності в обмін на те, що він дбатиме про гробницю заповідача, а в святкові дні здійснюватиме жертвоприношення, щоб душа покійного могла спочивати в мирі.

Слова «брат» і «сестра» в єгипетських текстах регулярно вживаються у значенні «коханець», «коханка» і часто чергуються зі словами «чоловік» та «дружина». Так само вони подекуди вживаються і в цій книжці.

Землеробський календар Стародавнього Єгипту, який має три пори року, по чотири тридцятиденні місяці кожна, визначав розклад робіт на землі, а разом із п'ятьма додатковими святковими днями наприкінці року був офіційним 365-денним календарем. Рік у єгиптян традиційно починався розливом Нілу в третій тиждень липня за сучасним календарем, але оскільки упродовж багатьох сторіч єгиптяни пропускали високосний рік, то в час, коли розгортається наша історія, Новий рік настав на 6 місяців раніше за початок землеробського року, тобто в січні замість липня. Однак, щоб читачеві не доводилося постійно тримати в голові зазначені шість місяців, дати в назвах розділів зазначені за землеробським календарем, а саме: Розлив — із

липня по листопад, Зима — з листопада по березень, Літо — з березня по липень.

Агата Крісті, 1944 рік

Частина перша

Розлив

Розділ перший

Розлив: місяць другий, день двадцятий

Ренісенб стояла й дивилася на Ніл.

Здалеку до неї долинали уривки голосів — то її брати Яхмос і Собек сперечалися на підвищених тонах про те, чи варто укріпити греблю в певних місцях. Собек мав високий упевнений голос. Він звик доводити свою правоту щирою переконаністю. Голос другого брата був низький і невдоволений, у ньому звучали вагання й тривога. Яхмос вічно був чимось стривожений. Він був старшим сином, і коли батько від'їздив у Північні землі, порядкування господарством майже повністю лягало на його плечі. Яхмос був неквапливий, поміркований і схильний шукати складнощі там, де їх не було. Кремезний і повільний, він не мав у собі Собекової життєрадісності й упевненості.

Ренісенб чула подібні суперечки з раннього дитинства, і в них завжди звучали однакові інтонації. Раптом вона відчула себе в безпеці... Вона повернулася додому. Так, тепер вона вдома...

Та коли Ренісенб знову глянула на бліду лискучу ріку, в ній укотре зринули біль і обурення. Хай, її молодий чоловік, помер... Хай, із усміхненим обличчям і сильними плечима. Хай був із Осірісом у Царстві мертвих, а вона — Ренісенб, його кохана дружина, лишилася на поталу відчаю. Вісім років були вони разом — вона прийшла до нього майже дитям, а тепер, удовою, повернулася до батьківського додому з крихіткою Теті.

Тієї миті їй здалося, що вона ніколи нікуди не від'їздила...

Вона радо зустріла цю думку...

Вона забуде ці вісім років, сповнених бездумного щастя, зруйнованих і пошматованих тепер болем і втратою.

Так, забуде їх, викине з голови. Вона знову стане Ренісенб, донькою жерця Ка на ім'я Імхотеп, знечуленою дівчиною без думок. Кохання чоловіка й брата було жорстоким, зрадливим у своїй солодкості. Вона згадала сильні бронзові плечі, усміхнені губи — а тепер Хая забальзамували, обгорнули бинтами й озброїли амулетами для безпечної подорожі в інший світ. В цьому світі Хай не вийде більше на вітрильнику в Ніл і не наловить риби, і не сміятиметься сонцю, а вона, сидючи на палубі з Теті на руках, не розсміється у відповідь...

Ренісенб вирішила: «Не думатиму про це. Усьому кінець. Тепер я вдома. Тут усе так, як і було. Я теж тепер стану такою, як раніше. Все ввійде в старе русло. Теті вже все забула. Вже бавиться з іншими дітьми і сміється».

Ренісенб рвучко розвернулася й пішла до будинку, промайнувши навантажених віслюків, яких гнали до ріки. Пройшла повз комори для зерна й сараї, далі крізь хвіртку й опинилася на подвір'ї. Тут було дуже гарно. Навколо ставка, в тіні сикоморів, росли квітучі олеандри й кущі жасмину. Теті саме пустувала там з іншими дітьми, їхні голоси дзвеніли пронизливо й чисто. Вони то забігали до альтанки, що стояла на березі ставка, то вибігали з неї. Ренісенб помітила, що Теті бавиться з дерев'яним левом, в якого, якщо смикнути за мотузочку, відкривався рот — іграшкою, яку сама Ренісенб у дитинстві любила. Вона знову подумала вдячно: «Я вдома...» Тут нічого не змінилося, усе так само, як і раніше. Життя було тут безпечним, сталим, незмінним. І хоча тепер дитина — Теті, а Ренісенб — одна з матерів під захистом домашніх стін, та фундамент, суть речей, лишився тим самим.

М'ячик, яким забавлявся хтось із дітей, підкотився їй до ніг, вона підбрала його й, сміючись, кинула назад. Ренісенб піднялася на ганок із пофарбованими у радісні кольори колонами, а потім увійшла в будинок, минула велику центральну залу, облямовану кольоровим фризом із маками й лотосами, і рушила далі, далі вглиб будинку до жіночої половини.

Її слух уловив гучні голоси, і вона знову на мить застигла, вбираючи з насолодою відлуння знайомих здавна голосів. Сатіпі та Кайт — лаються як завжди! Ренісенб добре пам'ятала звучання голосу

Сатіпі — високого, владного, глузливого. Сатіпі — це дружина брата Ренісенб, Яхмоса, висока, енергійна, говірка жінка, чия краса гнітить і тяжіє. Вона постійно порушувала правила, кпинила зі слуг, вічно всіх звинувачувала й домагалася нездійсненого, тиснучи на всіх лайкою та вагою власної особистості. Усі боялися її язика і квапилися виконувати її накази. Сам Яхмос захоплювався рішучістю й гоноровістю своєї жінки, але те, як він дозволяв знущатися над собою, часто дратувало Ренісенб.

З певними проміжками, в паузах між пронизливими репліками Сатіпі, чувся впертий голос Кайт. Та була опасистою жінкою з простим обличчям, дружиною вродливого, жвавого Собека. Вона всю себе віддавала дітям, і дуже рідко говорила на інші теми. У щоденних сварках зі своєю невісткою вона дотримувалася однакової стратегії — просто повторювала своє початкове твердження із тихою непорушною незламністю. Вона не проявляла ані пристрасті, ані запалу, і завжди дивилася на питання лише зі свого боку, а більше з нічийого. Собек був надзвичайно прив'язаний до дружини й вільно обговорював із нею всі свої справи, упевнений у тому, що вона вдаватиме, ніби слухає, підбадьорюватиме його звуками схвалення чи засудження й не пам'ятатиме жодних ніякових деталей, бо насправді весь час думатиме про щось, пов'язане з дітьми.

— Це просто неприйнятно, ось що я кажу, — горлала Сатіпі. — Якби в Яхмоса було сміливості, як у миші, він і то ні секунди цього не терпів би. Хто тут головний, коли Імхотепа немає? Яхмос! І як дружина Яхмоса саме я маю першою обирати килимки та подушки. А цей чорний раб — не раб, а бегемот якийсь — має...

Вступив важкий глибокий голос Кайт:

— Ні, ні, маленька, не їж ляльчиного волосся. Візьми краще цукерочку — о, як смачно...

— А щодо тебе, Кайт, тобі бракує вихованості, ти навіть не слухаєш, що я кажу, і не відповідаєш — у тебе жахливі манери.

— Блакитна подушка завжди була моєю... О, поглянь, маленька Анх пробує ходити...

— Ти дурна, як твої діти, Кайт, і це ще м'яко сказано. Але тобі це з рук не зійде. Я свої права відстою, кажу тобі.

Ренісенб здригнулася, почувши за спиною тихі кроки. Вона різко озирнулася і, побачивши Генет, відчула звичну неприязнь.

Обличчя служниці скривилося в напівуслесливій посмішці.

— Ренісенб, ти, певно, думаєш: «Тут нічого не змінилося», — сказала вона. — Навіть не знаю, як ми всі терпимо язик Сатіпі. Кайт хоча б може їй відповісти. Але не кожному з нас так пощастило! Я своє місце знаю, сподіваюся, і дуже вдячна твоєму батькові за те, що він дав мені дім, одяг і їжу. О, твій батько хороший чоловік. І я завжди намагалася зробити якомога більше. Я завжди працюю, допомагаю там і тут, не очікуючи вдячності. Якби твоя мати була жива, усе було б інакше. Вона мене цінувала. Ми були наче сестри! Вона була вродливою жінкою. Але я виконала свою обіцянку та свій обов'язок перед нею. «Придивися за дітьми, Генет», — попросила вона, помираючи. І я лишалася вірною своєму слову. Я вам усім служила й ніколи не сподівалася на «дякую» у відповідь. Я не просила вдячності й не отримувала її. «Це лише стара Генет, — казали люди, — не зважай». Ніхто про мене не думає. Та й чого б вони думали? Я просто намагаюся бути корисною, от і все.

Неначе вугор, вона обвила руку Ренісенб й увійшла до внутрішніх покоїв.

— А про ці подушки, ти вже пробач мені, Сатіпі, та я випадково почула, як Собек сказав...

Ренісенб відсунулася. В ній зринула стара антипатія до Генет. Дивно, як вони всі не любили її. Певно, через скімлення в її голосі, нескінченну жалість до себе та зловтіху, з якою вона роздмухувала суперечки.

«Ну гаразд, — подумала Ренісенб, — чом би й ні?» Певно, так Генет розважалася. Певно, життя її було позбавлене радості, і вона дійсно гарувала, як віл, не отримуючи вдячності. Але як подякувати Генет — вона так наполегливо привертала увагу до своїх зусиль, що це відбивало будь-яку щедрість.

Ренісенб подумалося, що Генет була з тих людей, які мали дарувати себе іншим, не отримуючи жодних дарів у відповідь. Вона була неприваблива й дурна. Однак вона завжди знала, що відбувається. Її безшумна хода, гострий слух, гострі пронизливі очі — завдяки цьому ніщо не втаювалося від неї. Часом вона тримала почуте при собі, часом підходила до різних людей, нашіптувала їм чужі секрети і в захваті спостерігала за їхньою реакцією на її історії.

В той чи той момент усі мешканці будинку раз по раз благали Імхотепа позбутися Генет, але він і чути про це не хотів. Можливо, він був єдиний, кому служниця подобалася, і вона платила за його покровительство щирою відданістю, яка дуже дратувала решту родини.

Ренісенб якусь мить постояла, замислившись і дослухаючись до суперечки невісток — після втручання Генет крики стали гучнішими, — а потім пішла до маленького покою, де сиділа її бабуся, Іса, із двома чорними дівчатками-рабинями. Вона була поглинута тим, що роздивлялася лляний одяг, який вони їй показували, відчитуючи дівчаток у властивій їй дружній манері.

І все-таки все було так само. Ренісенб, непомічена, стояла і слухала. Стара Іса трохи зіщулилася, та й усе. Зате й голос її, і те, що вона казала, лишалося чи не дослівно таким самим, як і вісім років тому, коли Ренісенб переходила жити до чоловіка...

Вона вислизнула з покою. Ані бабуся, ані двоє маленьких чорних рабинь не помітили її. На якусь мить Ренісенб застигла біля прочинених дверей кухні. Запах смажених качок, багато балачок, сміху і суперечок відбувалися водночас, купа овочів чекала свого часу.

Ренісенб стояла непорушно, напівзаплющивши очі. Зі свого місця вона чула, як усе відбувається одночасно. Насичений строкатий галас кухні, високий вискливий голос Іси, пронизливе верещання Сатіпі і — ледве чутне — глибоке наполегливе контральто Кайт. Переплетіння жіночих голосів — базікання, сміх, скарги, лайка, вигуки...

Раптом Ренісенб почала задихатися в оточенні цього невгамовного гамірного жіноцтва. Жінки — галасливі, гучноголосі жінки! Цілий будинок жінок — тут ніколи не буває тиші та вмиротворення — завжди лише розмови та викрики. Багато слів, мало діла!

А Хай — Хай, мовчазний і спостережливий у своєму човні, повністю зосереджений на рибі, яку намагається проштрикнути списом...

Жодного зайвого слова, ані краплі квапливої метушні.

Ренісенб швидко вийшла з будинку назад у гарячу прозору непорушність. Вона побачила, що Собек повертається з полів, а Яхмос, удалині, прямує до гробниці.

Вона відвернулася і пішла стежкою по вапнякових скелях до гробниці. То була гробниця Меріптаха Благородного, а її батько був

хранителем цієї гробниці, відповідальним за неї та вшанування пам'яті померлого. Всю нерухомість і землі Імхотеп успадкував разом із гробницею.

Коли батько був у від'їзді, обов'язки жерця Ка лягали на її брата Яхмоса. Коли дівчина, повільно ступаючи крутою стежкою, дісталася гробниці, той саме радився з Горі, батьковим помічником у господарських питаннях, у маленькому кам'яному гроті, по сусідству із залом для пожертв.

Горі розгорнув на колінах папірус, і вони з Яхмосом схилилися над ним.

І Яхмос, і Горі всміхнулися Ренісенб, коли та підійшла й сіла поряд на клаптику тині.

Їй завжди подобався Яхмос. Він був добрий і прив'язаний до неї, а характер мав лагідний і м'який. Горі теж завжди був надзвичайно добрий до маленької Ренісенб і часом ремонтував їй іграшки. Коли вона від'їздила, він був серйозним мовчазним молодиком із чутливими вмілими пальцями. Ренісенб подумалося, що хоч він і мав тепер старший вигляд, але майже не змінився. Задумлива усмішка була точно такою, як їй пам'яталося.

Яхмос і Горі бурмотіли разом:

— Сімдесят три мірки ячменю разом із Їпі-молодшим...

— Разом виходить двісті тридцять пшениці та сто двадцять ячменю.

— Так, але ще вартість деревини, а за обжин ми заплатили олією в Перхаа...

Вони вели далі. Ренісенб сонно сиділа поряд, заспокоєна фоновим акомпанементом чоловічих голосів. Зрештою Яхмос підвівся і пішов, віддавши згорток папірусу Горі.

Ренісенб лишилася сидіти в дружній тиші.

Невдовзі вона торкнулася папірусу й запитала:

— Це від мого батька?

Горі кивнув.

— Що там написано? — з цікавістю запитала вона.

Ренісенб розгорнула папірус і глянула на позначки, незрозумілі непосвяченим.

З легкою усмішкою Горі перехилився їй через плече і почав водити пальцем по рядках, читаючи. Листа було написано у вигадливому стилі

професійного писаря Геракліополіса.

Господар сих земель і Ка служитель Імхотеп рече: «Вікуйте ж ви як ті, хто пройшов мільйон перероджень. Нехай бог Герішаф, повелитель Геракріополіса, та решта богів вам допомагають. Нехай бог Птах звеселить ваше серце, що вічно живе. Син говорить до матері, служитель Ка звертається до родительки своєї Іси. Як живеться тобі, чи здорова ти, чи в опіці? До всіх звертаюсь, хто є у моїй оселі, як вам ведеться? До сина Яхмоса: чи добре все в житті твоєму, чи міцне здоров'я твоє, чи стіни захищені? Здобудь усе, що можеш, із землі моєї. Працюй до кривавого поту, працюй рук не складаючи. Старанним будь, і я молитиму Бога за тебе...

Ренісенб розсміялася.

— Бідний Яхмос! Впевнена, він і так тяжко працює.

Ці напучування викликали в уяві Ренісенб лик батька — урочистого, трохи метушливого, з нескінченними повчаннями та напоумлюваннями.

Горі вів далі:

Добре дбай про сина мого Іні. Я чув про його невдоволення. Також пильнуй, щоб Сатіні добре ставилася до Генет. Ретельно за цим пильнуй. Зроби ласку мені й не забудь написати про льон та олію. Очей не зводь із зерна мого, за всім, чим я володію, дивися пильно, бо відповідатимеш переді мною. Якщо землі мої затопить, горе тобі та Собекові.

— Мій батько анітрохи не змінився, — щасливо промовила Ренісенб. — Вічно думає, що ми нічого не можемо зробити без нього як слід.

Вона згорнула папірус і м'яко додала:

— Нічого не змінилося...

Горі не відповідав.

Він узяв аркуш папірусу й почав писати. Певний час Ренісенб ліниво спостерігала за ним. Була надто вмиротворена, щоб говорити.

Невдовзі вона мрійливо промовила:

— Цікаво було б навчитися писати на папірусі. Чому не всіх цьому вчать?

— Немає необхідності.

— Необхідності немає, можливо, але це було би приємно.

— Ти так вважаєш, Ренісенб? Яка користь була б із того *тобі*?

Дівчина ненадовго замислилася. Потім неквапливо відповіла:

— Коли ти отак питаєш, я навіть не знаю, Горі.

Той відказав:

— Зараз на велику садибу вистачає кількох писарів, але одного дня, гадаю, по всьому Єгипту будуть цілі армії писців.

— Ото добре буде.

Горі повільно відповів:

— Я не певен.

— Чому?

— Бо, Ренісенб, це так легко, що майже не потребує зусиль, записати десять мірок ячменю або сотню голів худоби, або десять пшеничних полів, і те, що записано, здаватиметься реальним, тож писар зневажатиме людей, які орють поле, жнуть ячмінь і розводять худобу, але і поля, і худоба однаково справжні — вони не просто риски чорнила на папірусі. Та коли всі записи та всі папіруси будуть знищені, а всі писарі розпорошаться, люди, що орють і жнуть, залишаться, і Єгипет житиме далі.

Ренісенб уважно дивилася на нього. Вона розважливо відказала:

— Так, я розумію, про що ти. Справжнє лише те, що ти бачиш, чого торкаєшся, що їси... Слова «У мене є двісті сорок мірок ячменю» не означають нічого, якщо в тебе насправді немає ячменю. Вони можуть брехати.

Горі всміхнувся її серйозному обличчю. Раптом дівчина промовила:

— Ти відремонтував для мене мого лева — давно колись, пам'ятаєш?

— Так, пам'ятаю, Ренісенб.

— Тепер ним бавиться Теті... Тим самим левом.

Вона замовкла, а потім безхитро додала:

— Я дуже засумувала, коли Хай вирушив до Осіріса. Але тепер, коли повернулася додому, я знову буду щасливою і забуду сум — бо тут усе лишилося таким самим. Узагалі нічого не змінилося.

— Ти справді так вважаєш?

Ренісенб пронизливо зиркнула на нього.

— Ти про що, Горі?

— Я про те, що все так чи так змінюється. Вісім років — це вісім років.

— Але тут усе як раніше.

— Тоді, можливо, щось *необхідно* змінити.

Ренісенб різко відповіла:

— Ні-ні, я хочу, щоб усе було таким, як є!

— Але і ти, Ренісенб, не та сама, що пішла із Хаєм.

— Ні, та сама! А якщо ні, то мушу нею стати.

Горі похитав головою.

— Вороття немає, Ренісенб. Це як-от мої підрахунки. Я беру пів мірки, додаю до неї ще чверть, а потім іще десяту, а потім двадцять четверту, і врешті-решт виявляється, що це вже геть інша кількість.

— Але я досі Ренісенб.

— Але весь цей час до Ренісенб щось додавалося, тож це вже геть інша Ренісенб!

— Ні, ні. А ти той самий Горі.

— Ти можеш так вважати, але це не так.

— Так! І Яхмос той самий, такий неспокійний і стривожений, і Сатіпі так само над ним знущується, і вони з Кайт так само лаються про килимки і намиста, а зараз, коли я повернуся, вони разом сміятимуться, наче найліпші подружки, а Генет так само підкрадається й підслуховує й скімлить про свою відданість, а моя бабуся сперечається зі своєю маленькою служницею про ляну тканину. Кажу тобі, усе таке саме, а невдовзі додому повернеться мій батько, і почнеться грандіозна метушня, і він скаже: «А чому ви не зробили цього?» та «Слід було зробити оце», і Яхмос хвилюватиметься, а Собек сміятиметься й глузуватиме, а батько панькатиметься з Іпі, якому тепер шістнадцять, так само, як панькався з ним, коли йому було вісім, і все буде точно як раніше! — Вона замовкла, переводячи дух.

Горі зітхнув. Потім м'яко додав:

— Ти не розумієш, Ренісенб. Буває зло, що приходить і нападає ззовні, так, що бачить увесь світ, але існує інша гниль, яка руйнує зсередини без жодних ознак. Вона розповзається повільно, день за днем, аж поки останній фрукт не згниє, побитий хворобою.

Ренісенб витріщилася на нього. Чоловік говорив відсторонено, так ніби не до неї, а просто розмірковуючи вголос.

Вона пронизливо вигукнула:

— Про що ти, Горі? Ти мене лякаєш.

— Я і сам боюся.

— Але до чого ти хилиш? Про яке зло ти говориш?

Він глянув на неї і раптом усміхнувся.

— Забудь, що я сказав, Ренісенб. Я просто думав про хвороби, що б'ють урожай.

— Добре. Бо я подумала... Сама не знаю, що я подумала.

Розділ другий

Розлив: місяць третій, день четвертий

Сатіпі говорила з Яхмосом. Знов напосілася на нього — інше від неї рідко коли почувеш.

— Ти мушиш захищати себе. От що я кажу! Тебе ніколи не цінуватимуть, якщо ти не відстоюватимеш себе. Твій батько каже: треба зробити се, треба зробити те, чому ти не зробив іще отого? А ти покійно слухаєш і відповідаєш, так, так, так, і вибачаєшся за те, що — на його думку — слід було зробити і що до того ж часто неможливо! Твій батько ставиться до тебе, як до дитини, як до безвідповідального юнака. Так ніби ти ровесник Іпі.

Яхмос тихо відповів:

— Мій батько аж ніяк не ставиться до мене, як до Іпі.

— Авжеж, — Сатіпі накинулася на нову тему з гарячою запеклістю. — Він помиляється щодо цього розбещеного хлопчика. День за днем Іпі втрачає рештки відповідальності. Він вештається довкола і не робить того, що міг би, і вдає, що все, про що його просять, надто складно для нього! Який сором! А все тому, що Іпі знає: батько завжди змилується і стане на його бік. Ви із Собеком маєте жорстко з цим розібратися.

Яхмос стенув плечима.

— А навіщо?

— О, ти мене з розуму зводиш, Яхмосе, — це так схоже на тебе! Немає в тобі духу! Слабкий, як жінка! Що батько не скаже, ти одразу погоджуєшся!

— Я дуже поважаю свого батька!

— Так, а він на цьому їздить! Можеш і далі мовчки миритися зі звинуваченнями й вибачатися за те, у чому не винен! Ти мушиш розкрити рота й відповідати йому, як це робить Собек. Собек нікого не боїться!

— Так, але пам'ятай, Сатіпі. Це мені батько довіряє, а не Собекові. До Собека в батька довіри немає. Усе завжди лишається на мій розсуд, а не на його.

— І тому в садибі до тебе мають ставитися, як до його партнера. Ти представляєш батька, коли його немає, ти служиш як жрець Ка за його відсутності, усе лишається в твоїх руках — а втім, ніхто не визнає твоєї влади. Нам потрібен документ. Ти тепер чоловік майже середнього віку. Не можна ставитися до тебе, як до дитини.

Яхмос задумливо промовив:

— Батько любить сам усе контролювати.

— Саме так. Йому подобається, щоб усі в будинку залежали від нього — від його миттєвої примхи. Все і зараз погано, та ставатиме гірше. Цього разу, коли він повернеться, не відчіпляйся від нього. Ти мушиш заявити, що тобі потрібне письмове засвідчення твоєї влади, що ти вимагаєш, аби тебе визнали на рівні закону.

— Він і слухати не схоче.

— Тоді тобі слід його змусити. О, якби ж лишень я була чоловіком! Якби я була на твоєму місці, то знала б, що робити. Часом я почувуюся так, ніби вийшла за слимака.

Яхмос почервонів.

— Подивлюся, що можна зробити... Можливо... так, можливо, я зможу поговорити з батьком, попросити його...

— Ні, не просити. Ти маєш вимагати! Зрештою, ти його права рука. Лише на тебе він може покластися, коли їде. Собек надто непокірний, твій батько не довіряє йому, а Іпі надто юний.

— У нього завжди лишається Горі.

— Горі не член родини. Батько довіряє його думці, але не довірить владу чужій людині. Але я все зрозуміла — ти слабкий і млявий, і в венах у тебе не кров, а молоко! Ти не думаєш ані про мене, ані про дітей. Поки твій батько не помре, у нас не буде гідного становища.

Яхмос пригнічено промовив:

— Ти зневажаєш мене, Сатіпі, чи не так?

— Ти мене бісиш.

— Слухай, я обіцяю поговорити з батьком, коли він повернеться.

Дружина пробурмотіла собі під ніс:

— Так, але як ти говоритимеш? Як чоловік чи як слимак?

Кайт бавилася зі своєю найменшою донькою, крихіткою Анх. Маля лише починало ходити, і Кайт заохочувала її лагідними словами й усмішкою, ставши на коліна і простягнувши руки, поки маля, похитуючись, непевно чимчикувало в обійми матері.

Кайт показувала Собекові, чого навчилася їхня донька, але раптом зрозуміла, що чоловік не спостерігає, а сидить, насупивши своє гарне чоло.

— О, Собеку, ти не дивишся. Ти не бачиш. Маленька, скажи батькові, що це нахабство — не дивитися на тебе.

Собек роздратовано відповів:

— Є багато інших речей, про які я маю подумати, і так, вони мене турбують.

Кайт відхилилася на п'ятках, прибираючи волосся, за яке схопилася Анх, з важких темних брів.

— Що таке? Щось сталося?

Жінка говорила, не віддаючись розмові повністю. Вона запитала радше механічно.

Собек сердито відповів:

— Річ у тім, що мені не довіряють. Мій батько — старий чоловік і мислить до абсурдного старомодно. Він диктує мені кожну дію — нічого не лишає на мій розсуд.

Кайт похитала головою й ухильно пробурмотіла:

— Так, це погано.

— Якби лиш Яхмосові стало сили вступитися за мене, певно, з'явилася б якась надія на те, що батько бачитиме все ясніше. Але Яхмос такий боязкий. Виконує кожнісіньку вказівку з батькового листа.

Дружина подеренчала дитині намистом.

— Так і є.

— У цій справі з деревиною... коли батько приїде, скажу йому, що владнав усе по-своєму.

— Я впевнена, що ти маєш рацію.

— Але мій батько впевнений, що все має бути тільки так, як скаже він. Влаштує істерику, кричатиме: «Я наказав тобі розраховуватися олією. Коли мене немає, усе неправильно. Ти дурний шмаркач, який

нічого не розуміє!» Скільки мені років, на його думку? Невже він не розуміє, що зараз моя пора, а його вже минула? Його вказівки та відмови вести справи інакше виллюються в те, що наше фінансове становище аж ніяк не буде таким добрим, як могло б. Щоб розбагатіти, треба ризикувати. Я вмію бачити наперед і діяти рішуче. Батько не вміє ні того, ні того.

Дивлячись на дитину, Кайт ніжно пробурмотіла:

— Ти такий сміливий і такий розумний, Собеку.

— Але цього разу, якщо він мене звинувачуватиме й кричатиме на мене, йому доведеться зіткнутися з гіркою правдою! Якщо він не дасть мені свободи, я піду.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ